

Gospodar in gospodinja

LETO 1935

6. NOVEMBRA

STEV. 45.

Pred zimo v vrtu

Kakor v sadovnjaku, tako so tudi v vrtu nujna dela, ki jih moramo opraviti pred zimo. Preden zapade sneg in preden nastane hujši mraz, treba **spraviti** iz vrta v prezimovališča vse **pridelke**, ki so potrebni čez zimo v kuhinji in sploh v vsakem gospodinjstvu. **Umakniti** treba iz vrta vse ono **rastlinje**, ki ne preživi na prostem naše zime. **Zavarovati** vse tiste **rastline**, ki ostanejo čez zimo sicer zunaj, vendar, le pod primerno odejo. Nazadnje, ko je vse pospravljeno in vse zavarovano, treba **prazne grede pognojiti in globoko preštitihati**, da bodo pripravljene za spomladno setev in saditev.

S spravljanjem zelenjadi v zimske shrambe se nikakor ne prenačimo. Dokler le mogoče, jo pustimo v vrtu. Zimska doba je že tako mnogo predolga; skrajšamo jo le na ta način, da odlašamo shranjevanje čimdlje v november. Imejmo pa vse pripravljeno, da pridelke hitro lahko umaknemo, ako bi se jel ponujati sneg in mraz. Spravljajmo zelenjad le v suhem, vetrovnem vremenu, ob popoldanskih urah, ko ni več rose. Posebno občutljiva v tem oziru je endivija; pa tudi druga listna zelenjad se rada kvari ako jo mokro spravimo v shrambo. Za vse te rastline, ki jih jemljemo s koreninami iz zemlje, je dobro, da jih pustimo v shrambi neprisute, da se popolnoma obsuše. Nič ne dé, čeprav malo zvenejo. Potem jih šele prisujemo v rahlo, samo nekoliko vlažno prst ali pesek. Prisutih rastlin v shrambi pa pod nobenim pogojem ne smemo zalivati, tudi če bi bila zemlja presuha. V zimski shrambi zelenjad že itak rada gnije. Če bi jo pa še zalivali, bi bilo v kratkem času vse gnilo. Le s **suho, hladno** in **zračno** shrambo si zagotovimo trajnost pri zelenjadi. — Nekaj zelenjadi pustimo lahko tudi na prostem čez zimo. Če jo pravilno zavarujemo, se

lepše ohrani nego v shrambi. V zavetnem, suhem, solnčnem prostoru prisujemo peteršilj, zeleno, zelje, ohrovt, endivijo itd. in vse pokrijemo z listjem ali s smrekovimi vejami; ko pritisne hujši mraz, položimo čez to odejo še deske. Ob lepih, solnčnih, toplih zimskih dneh je dobro na ta način shranjeno zelenjad odkriti, da se prezrači.

Sedajle je čas, da spravimo na varno vse tiste vrtné in sobne rastline, ki ne prenesejo naše zime na prostem. To so razne palme, evonimus, lavor, müze, oleander in še razne druge lončnice, ki smo jih imeli čez poletje na vrtu. Spraviti bo treba tudi gomolje od dalij (georgin), kan in čebulice od mečkov (gladiol). S temi rastlinami je pa uprav letos težava, ker ni bilo še nobene slane, ki bi bila posmodlja zelenje. Preden pa teh rastlin ne dobi slana, jih skoraj ne smemo jemati iz zemlje, ker se gomolji čez zimo zelo radi pokvarijo. Za rastline, ki ostanejo čez zimo zelene, (zgoraj našete, pa tudi nagelj in razne druge lončnice) moramo preskrbeti **svetlo**, pa **hladno** prezimovališče. V temnem in toplém prostoru se celo zimo ne umirijo ter poganjajo dolge vodene poganjke in se tako popolnoma uničijo. Toplina okoli 5—8° C je najbolj pravšna. Tudi zalivati jih moramo zelo previdno — rajši manj nego preveč. Muze ne smejo dobiti pozimi prav nič vode. Če jih le enkrat zalijemo, skoro gotovo zgrijejo. Razni gomolji so lahko v temi, toda popolnoma na suhem. Dobro se ohranijo v suhem žaganju ali v šotne mzdruhu. Gomolji od kan in gomoljastih begonij ne smejo imeti čez zimo manj nego 10° C tople shrambe.

Nekaj rastlin pa ostane v vrtu, kljub temu, da ne prenesejo hudega mraza. Take pa moramo čez zimo primerno odeti. Najvažnejša rastlina v tem oziru je **vrtnica**. O občutljivosti

vrtnice za mraz imajo nekateri napačen pojme. Ta občutljivost ni taka, kakor n. pr. pri fižolu ali kumarah, ki poginejo že pri 0° C. Skoro vse — tudi najzlahabnejše vrtnice prenesajo brez šk. - de 6—8° C pod ničlo. Umori jih šele dolgotrajen mraz od 8—10° C dalje. Zato je jako nespametno vrtnice že sedaj odevati, ko so še zelene in nekatere še krasno cveto. Pustimo jih pri miru, da jim listje odpade in se utrdijo v mrazu. Šele koncem tega meseca ali celo šele decembra meseca jih bojno pokrili. Preskušeni vrtnarji trdijo, da se s preranim odevanjem pokvari mnogo več vrtnic nego s prepoznim. Najboljša odeja za vrtnice so smrekove veje, ker so zračne, pa vendar tople; najslabša pa je zemlja, zlasti težka ilovica. Pod tako odejo se vrtnice zaduše in zgrijejo. Visoke vrtnice najprej odvežimo, da jim nenadni sneg ne po-

lomi vrhov. Potem jih položimo na tla in šele tedaj, ko bo pritisnil hud mraz, jih pa pokrijemo. Najneugodnejše so hude zime brez snega. Ob takih zimah je treba seveda toplejše odeje. Tudi nekaterim trajnicam in dvoletnicam (n. pr. potonkam, mačeham i. dr.) prav dobro dé, ako jih nekoliko pokrijemo z listjem ali smrekovimi vejami. Kadar je debel sneg, je vsaka druga odeja odveč.

Končno imamo pred zimo opraviti še važno delo v vrtu: Vse prazne grede globoko preštihajmo in obenem pognojimo s hlevskim gnojem. V jeseni obdelanega zemljišča pa ne smemo poravnati, ampak ga pustimo v grudah, da tem laže vpliva na zemljo zmrzati. Šele preden spomladi sejemo ali sadimo, zemljišče poravnamo, ne da bi ga še kaj prekopavali. H

Pomen kmetijskega knjigovodstva

Dandanes si ne moremo misliti nobene obrti, nobene trgovine, nobene industrije brez pravilnega knjigovodstva, kajti brez tega se sploh ne da dobro gospodariti. Edino naše malo kmetijstvo izhaja tudi brez njega. Toda kako, nam povedo številke o zadolženosti kmetij in o njih propadanju. Kmet se zadoljuje, propada, pa ne ve zakaj, ne ve, kje tiči vzrok temu zlu in kako bi se dalo odpomoci. Krivdo zvraca na krizo, na nizke cene kmetijskih pridelkov, na visoke cene potrebščin, ki jih mora kupovati, na davke in druge datjave. Res je to, da tiči krivda v tem, toda samo »jamranje« mu ne pokaže poti, kako ta položaj izboljšati. Le natančno kmetijsko knjigovodstvo je v stanu podati mu natančno sliko o stanju njegove kmetije in o načinu gospodarstva.

Knjigovodstvo, kakor ga vodi trgovina in obrt, je kaj enostavno: trgovec si zabeleži, koliko ga stane kupljeno blago, koliko izdatkov ima pri prodaji, za razsvetljavo, nameščence in drugo ter koliko dobička želi sam imeti. Tako določi prodajno ceno blaga. Če odšteje vse izdatke od izkupička, ima čisti dobiček. Kmetijsko knjigovodstvo pa je bolj zametličeno, kajti tu niso samo izdatki in prejмки v denarju mero-

dajni, ampak tudi pridobivanje dobrin — pridelkov iz zemlje, s katerimi je v zvezi na pr. porast vrednosti živine, dalje delo gospodarja in njegove družine in še mnogo drugega. Ne zadostuje torej, če si kmet samo beleži, koliko je izdal denarja in koliko ga je prejel, kajti porast ali nazadovanje vrednosti njegove kmetije ni odvisno od tega, ampak tudi od večje ali manjše vrednosti njegovih pridelkov, živine, strojev, orodja itd. Zato mora biti njegovo knjigovodstvo tako urejeno, da si koncem leta lahko sestavi pravo sliko njegove kmetije z vsemi pogreški in pomanjkljivostmi. To je dandanes toliko bolj potrebno, ker je stiska v kmetijstvu dosegla že vrhunec in je kmet prisiljen gospodariti samo s tistimi dobrinami, ki so mu doma na razpolago. Kredita nima več in zadolžiti se skoro več ne more. Izhajati mora torej s pridelki svoje kmetije.

Kmet, ki bo vodil pravilno knjigovodstvo, se bo prepričal, da se dandanes vzlic napornemu delu in največji pridnosti, vzlic štednji in preudarnosti ne da več izhajati, če kmetuje samo tja v en dan. Naučiti se mora tako gospodariti, kakor je spoznal na podlagi knjigovodstva iz prejšnjih let, da bi bilo najboljšo, ali kako mu povedo šte-

vilke minulega leta. Številke v knjigovodstvu namreč niso mrtve, ampak govorijo jasno in razločno: »Tukaj bi se lahko preprečila izguba, tam bi se lahko dosegel večji dobiček, ta izdatek bi se lahko prihranil itd.« Kdor bo poslušal in upošteval te številke, bo že sam od sebe začel napredno gospodariti in bo izvršil na svojem posestvu tiste izboljšave, o katerih se je prepiral, da se mu bodo dobro izplačale.

Stremljenje vsakega kmetijskega gospodarja je, da v kmetijo vtakne čim najmanj denarja in ga čim več dobi iz nje. Da pa to doseže, mora v vsakem slučaju, bodisi da kaj popravlja ali izboljšuje, sadi ali kupuje, preračunati, koliko ga bo stalo in koliko in kaj se mu bo izplačalo. Če gospodar vodi nekoliko let knjigovodstvo, bo sčasoma dobil v njem polno navodil, kako se ima ravnati, kajti šele to mu pokaže njegovo gospodarstvo v pravi luči, pa tudi njegovo delo in nehanje, njegove pogoške in napake ter kako se jim naj izogne.

Knjigovodstvo namreč dokaže n. pr., da je v današnji dobi ob nizki ceni mleka in mesa drago krmiti živino z močnimi krmili, ki jih je treba kupovati, toda še dražje je držati v hlevu slabo živino in jo krmiti z najslabšo klajo. Ranotako dokaže, da je bolje sejati le toliko žita, kolikor mu moremo dobro pognojiti in pravilno oskrbovati, da je bolje sejati čim več krmskih rastlin, ki dajo manj dela in več dohodkov; dokaže, koliko stane kmeta ta ali oni pridelek, da izda za marsikaterega več nego vnovči zanj. Čim natančneje bodo kmetu znani lastni stroški njegovih pridelkov, tem skrbneje bo potem gospodaril.

Prava, resnična vrednost posestva se da ugotoviti le z natančnim knjigovodstvom. Vsako posestvo ima namreč dvoje vrednosti: prometno vrednost, t. j. cena morebitne prodaje; resnično vrednost, ki predstavlja kapital, katerega posestvo obrestuje. Le resnična vrednost prihaja v poštev pri oddaji posestva dediču: oče sinu. V tem pogledu so se pred leti v dobi visokih cen pridelkov napravili v našem kmetijstvu veliki pogoški, katerih posledice bridko občutijo današnji mladi gospodarji, ki so prevzeli kmetije obremenjene z visokimi dotami, Marsikateri

je lako zadolžen, da se bo težko izkopal. Da se to ne ponovi, naj zlasti mladi gospodarji vpeljejo na svojih posestvih knjigovodstvo, ki jim bo dalo marsikatero vspodbudo za umno kmetovanje. Enako naj tudi sinovi, določeni za bodoče gospodarje, zlasti absolventi kmetijskih šol, skušajo svoje očete pridobiti za vpeljavo kmetijskega knjigovodstva, ki bo obema v korist.

Kmetijsko knjigovodstvo ima pa tudi velik izobraževalen in vzgojni pomen, ker navaja k opazovanju in premišljevanju. Žal, da je večina naših kmetov takih, da z rokami že pridno delajo, večkrat naravnost garajo, toda z glavo premalo mislijo. Saj gre vendar dandanes stremenje vsakega kulturnega človeka za tem, da čim manj dela, čim manj naporno, vzlic temu pa z večjim uspehom. To se pa doseže le z izboljšanjem delavnega načina, z natančnim preudarkom in preračunanjem, z izkoriščanjem vseh prirodnih sil in tehničnih pripomočkov. Na vse take misli privede gospodarja natančna zabeležba vseh vrednostnih sprememb na njegovem posestvu — kmetijsko knjigovodstvo.

Da se pa vodstvo teh knjig hitreje razširi med kmetijske posestnike, so v drugih državah vpeljali tečaje za ta poduk. Navadno imajo kmetijske zbornice svoj posebni knjigovodstveni oddelek, ki pomaga kmetom voditi knjige in jim tudi na podlagi njih knjigovodstva podaja nasvete, kako morajo izboljšati svoje gospodarstvo. Tudi pri nas bi bilo potrebno, da bi merodajne kmetijske oblasti začele vpeljavati kmet. knjigovodstvo, kakor je bilo že pred leti določeno in isto vodile tako dolgo, dokler ne dobimo Kmetijskih zbornic, ki so prav za prav poklicane za to delo. L.

g Mariborski živinski sejem 29. okt.
Prigon na ta sejm je znašal: 10 konj, 27 bikov, 130 volov, 416 krav in 13 telet, skupaj 596 glav. Cene za 1 kg žive teže so bile sledeče: debeli voli 2.50—3.75 Din; poldebeli 2—2.50 Din, vprežni voli 2—2.50 Din, biki za klanje 2—3 Din, klavne krave debele 2—2.80 Din, plemenske krave 1.50—1.75 Din, krave za klobasarje 1—1.25 Din, molzne krave 2.25—2.50 Din, breje krave 2.50—2.75 Din, mlada živina 2.25—3.25 Din, teleta 2.50—4 Din. Kupčija je bila precej živahna in prodanih je bilo 292 glav.

Kakšno delo nas čaka na travnikih

Jesenski pridelki so večinoma spravljani, drva so deloma pripravljena za zimo, za napravljanje listja še ni čas, dela na polju so skoro dokončana. le tuptam nas čaka globoko preoravanje njiv. Pač pa je še dela na travnikih, ki se jih sedaj pred zimo najlažje in naj uspešneje opravi, ne da bi se škodovalo travni ruši. So pa to taka opravila, ki se večinoma dajo izvesti tako dolgo, dokler zemlja ne zamrzne ali sneg ne pokrije. To so čiščenje travnikov, grmovja in kamenja, trebljenje jarkov, osuševanje mokrih travnišč, brananje in gnojenje.

Čiščenje travnikov grmovja, pleva in kamenja je sedaj najbolj na mestu, ker se pri tem travna ruša lahko izravna in pripravi za morebitno spomladno podsetev trav in detelj. Grmovje moramo izkopati s koreninami vred, ne samo pri zemlji izsekati, ker nam tedaj prihoduje leto zopet pržene ter odvzame mnogo sveta, kjer bi trava lahko rasla. V jame, ki pri tem nastanejo, moramo napeljati dobre zemlje in jo pokriti s travno rušo, če jo noče mo spomladi zasejati s travno — leteljno mešanico. Tudi raznega pleva se najlažje sedaj rešimo, če ga izrujemo s koreninami ali s čebulami vred, ker nam tako v prihodnjem letu ne bo zo pet pognal. Enako se rešimo na ležnega kamenja, ki močno ovira koš ijo in obdelovanje travnišč. Na vrhu ležeče kamenje je lahko zbrati in odstraniti. Težje je ono, ki štrli iz zemlje in je v njej močno zasidrano. Tu si moramo pomagati s krampi in kladivami, celo z železnimi drogi. Pri tem nastale luknje izravnamo z zemljo in pokrijemo s travno rušo.

Nič manj važno delo ni **trebljenje jarkov**. Tekom let se vsak jarek zarase s travo ter napolni z zemljo in blatom, ki ovira odtok vode in omogoči zamočvirjenje zemlje. Jeseni so navadno vsa zemljišča bolj suha in voda se po jarkih še ne odteka. Tu treba sedaj čistiti, trebati, jarke poglobiti, da bodo zopet v polni meri vršili svojo nalogo in odvajali vodo iz zemljišča. Blato iz njih je dobro za kompost; pa tudi brez kompostiranja zaleže na travnikih. Trebiti je torej jarke, dokler se še da, četudi zemlja nekoliko zamrzne.

Tudi **osuševanje mokrih zemljišč** se da sedaj izvesti, ko se je prej ob deževju ugotovil padeč tal. Najprej je določiti najnižji del sveta, kamor se bo voda odtekala in odpeljala v potok ali strugo. Od tu je začeti kopati glavni jarek, da nam zbirajoča se voda pri delu ne nagaja. Šele od glavnega jarka izpeljemo zbiralne jarke, ki osušijo zemljo. Če se za to delo napravi primeren priprost načrt, se osuševanje lahko brezhibno izvede, ne da bi voda kje zastajala. S tem pridobimo na travnikih sladke trave in omogočimo razvoj deteljam. Vendar je potrebno tako osušen svet pognojiti z apnom, ki razkisa kisline v zemlji, pospeši delovanje bakterij in s tem razkrajevanje sprstenine, iz katere nastane rastlinska hrana. Koliko več in boljše krme bi pridelali na naših mokrih travnikih, če bi iz njih odpeljali vodo. In vendar ne zahteva tako osuševanje nikakih stroškov, ampak le nekoliko razmišljanja in dela ob času, ko drugod ni nujnejših opravil.

Brananje travnikov spada med vsakoletno oskrbovanje tega sveta. Saj si ni mogoče misliti ugodnega uspeha pri krmi, če niso bili travniki prebrani. Kakor je potrebno orati njive, da pride zrak v zemljo, da se zrahlja za lažje prodiranje rastlinskih korenin, tako je tudi brananje travnikov koristno. S tem se raztrže travna ruša in goraja zemeljska plast, da prihaja zrak do korenin; izruje se mah in še marsikateri drugi plevel, ki zatira žlahtne trave in detelje; poravnava se krtine in razdrobi gnoj ter zmeša z zemljo itd. Za brananje samo zaleže toliko kolikor gnojenje, zato smatramo travniško brano za najbolj koristno orodje v travništvu. Kjer imajo travniki čisto zemljo brez kamenja, je še bolj koristen travniški skarifikator, ki z ostrimi noži, sličnimi črtalom, razreže precej globoko travniško rušo ter omogoči s tem dostop zraka in vode tudi v spodnje plasti. Delo s tem orodjem se še bolj izplača kot s travniško brano, zahteva pa primerno globoko, kamenja čisto zemljo.

Za gnojenje travnikov je najboljši čas jesen, ker se čez zimo gnoj zmeša z zemljo, se v njej raztopi in pripravi rastlinsko hrano. Najboljši travniški gnoj je kompost — mešanec, ki ga je

enakomerno raztrositi. Gnojnica je sicer tudi dobro gnojilo, toda več zaleže spomladi. Seveda, če imamo gnojnične jame polne in bi čez zimo šla gnojnica čez, tedaj jih spraznimo že jeseni na travnike. Hlevski gnoj je brez dvoma še boljši, mora pa biti dobro razkrojen; samo tak dobro učinkuje na traviščih. Apnenje se sedaj najbolje prileže, ker se čez zimo v zemlji raztopi. Umetna

gnojila, zlasti kostne moke, Tomasovo žlindro, kalijevo sol se navadno trosijo jeseni, da se do spomladi razkrojijo v zemlji.

Za vsa ta opravila na travnikih je najboljša in najprikladnejša jesenska doba, pa tudi zima, v kolikor to dopušča vreme. Zato jih ne bi smel noben kmetovalec zanemariti, če hoče pridelati obilo dobre krme.

V KRALJESTVU GOSPODINJE

Gospodinje, pazite na noge!

Gospodinjsko delo je težavno in naporno, posebno še na kmetih. Žena-gospodinja je dobesedno ves dan na nogah, od rane zore do pozne noči. Ker dela večino opravil (drža telesa, ki je najbolj utrudljiva, nam bo razumljivo, da noge pri taki zaposlenosti mnogo trpijo. Zato ni čudno, da se pojavljajo ravno v tem tako potrebnem in lepem poklicu tolikokrat različna obolenja nog, ki sčasoma znatno otežkočajo hojo in delo sploh.

Če so noge zdrave, je človek gibčen in sposoben za delo in tudi ves njegov počutek je drugačen, kakor pa če ga teže te ali one bolečine, ki so v nogah posebno nadležne in pri gospodinjah tako pogoste. Mnogo se da napraviti, če pazimo na nego nog sproti, dokler je še čas in so popolnoma zdrave. Zelo veliko pripomore k zdravju teh važnih udov tudi vsakdanje umivanje, naker bi bilo dobro navaditi tudi otroke. Če le moremo, se navadimo, da vsak večer okopljemo noge v topli vodi. Poleg tega je zelo dobro, ako si moremo vsak dan tudi menjati nogavice. Če vsakdanje menjanje nogavic natančno presodimo, uvidimo, da to ni nobena potrata. Kolikor več časa zamudimo s pogostim pranjem, toliko ga prištedimo pri šivanju unogavic. Nogavice, ki smo jih nosili samo po en dan, se zelo malo zamažejo in zadostuje, če jih samo dobro izperemo v mlačni vodi. Drugič pa se ne strgajo, ampak se napravi kvečjemu kakšna majhna luknjica, ki je naenkrat zašita; tako odpade šivanje zelo raztrganih nogavic, ki vzame sicer gospodinjam toliko

časa. Če nogavice pogosto peremo, jim škoduje to mnogo manj, kakor pa če jih nosimo dolgo časa umazane, ker jih nesnaga, pot in pesek, ki se nabere v njih zelo raztrgajo. Ravno tako je potrebno tudi, da pustimo obutev prezračiti, kadar smo se sezuli, kar je tudi napravljeno kar mimogrede.

Pogosto umivanje nog in menjanje nogavice velja še prav posebno za vse one, ki se jim noge poté. Za take noge je dobro, če jih parkrat na teden okopljemo v žajbljavi vodi ali v vodi, v kateri smo kuhali hrastovo lubje; preden pa oblečemo sveže nogavice, potresemo noge s smukavcem.

Če hočemo ohraniti noge zdrave, moramo nositi tudi primerno obutev. Čevlji ne sme biti pretesen ozir. premajhen, pa tudi preveč izrezano (odprto) obuvalo je slabo, ker daje nogi premalo opore. Neprijetno je tudi, ako nam zraste noht v meso; to preprečimo, če ga prav režemo, t. j. čisto ravno. Tudi kurjih očes ne režimo sami, ampak posezimo raje po dobrih sredstvih, ki jih je dovolj naprodaj.

Noge pa tudi znatno razbremenimo, če opravljamo vsaj ona hišna dela, pri katerih ni potrebno da stojimo, sedé. Tudi če traja opravilo samo kratek čas, se splača, da sedemo, da se noge malo odpočijejo. Pa tudi pručka, ki je včasih ni manjkalo v nobeni hiši, mnogo pomaga k bolj priročnemu delu, kjer noge lahko res počivajo. Z malo pažnje in dobre volje lahko preprečimo marsikako bolezen nog, posebno še neprijetno plosko nogo, ki v izdatni meri pospešuje potenje nog, ter nevarne krčne žile — dvojne nadlog, ki so kaj pogoste pri naših marljivih gospodinjah.

S. H.

KUHINJA

Francoska juha z rižem. Na masti mozgu ali surovem maslu pražim te-le zelenjave: peteršilj, korenje, ohrovt, por, čebulo, rumeno kolerabo, zeleno kolerabo in krompir. Peteršilj, korenje, ohrovt por in čebulo zrežem na rezance, ostalo zelenjavo pa na krčle. Med praženjem večkrat premešam in prilijem malo kropa ali juhe zato, da se praženo ne prismođi in da ne zarujavi. Ko je zelenjava bolj kot napol mehka, pristavim riž in sicer na vsako osebo eno pest. Zelenjavo zalijem z juho ali kropom in kuham še pol ure. V topli vodi ali v juhi stepem eno jajce ter vlijem v juho in dam na mizo. Namesto riža zakuham v tako juho tudi različne žličnike ali emoke. Primerne so tudi na krhle zrezane opečene žemljice.

Razsoljen peklan jezik. Goveji jezik operem v mrzli vodi. Potolčem ga na ta način, da udarjam z njim po snažni deski. Dobro stepenega zdrgnem s soljo, s kavino žlico solitarja, s pol žlice stolčnega korjandra, s strokom česna, z zelenim peteršiljem in z limoninimi lupinicami. Pote mga denem v plitvo skledo, ga potreseš s celim poprom, pridenem vejico štraja in par lavorovih listov. Na jezik položim okroglo deščico in obtežim s primernim snažnim kamenjem. Tako obloženega pustim v teh dišavnicah nekaj dni. V poletnem času zadostuje ležanje tri do pet dni. Pozimi lahko cel teden. Da se enakomerno nasrka di-

šavnic, ga med ležanjem dvakrat obrnem. Obloženega kuham dve do tri ure s pridatkom vseh dišavnic. Kuhanemu potegnem kožo in ga narežem na lepe kose. Okrasim ga z nastrganim hrenom. Kot pridatek mi služi kisló ali posiljeno zelje, kislá ali posiljena repa, krompirjev ali fižolov pire, lahko tudi kostanjev pire.

Fižolov pire. Fižol že zvečer namočim. Drugi dan ga skuham v slani vodi. Odcejenega pretlačim skozi sito. Primešam mu žlico kisle smetane ali žlico surovega masla. Po vrhu ga zabelim z ocvirki ali z mastjo, v kateri sem zarumenila drobno sesekljano čebulo.

Kostanjev pire. Kostanj skuham, kuhanega olupim in stolčem ali pa pretlačim skozi sito. Pretlačeno denem na razbeljeno surovo maslo in nekaj časa pražim. Nazadnje prilijem žlico vina.

Kruhov narastek. 14 dkg drobtinic iz črnega kruha namočim z dobrim vinom ali rumom. V skledi mešam 7 dkg surovega masla, dve celi jajci, štiri rumenjake, sedem dkg sladkorja in sedem dkg orehov ali mandeljev, ščep cimeta in s pol limone lupinic. V to mešanico stresem namočen kruh, dobro zmešam in stresem v pomazano in z moko potreseno skledo. V pečici pečem 25—30 minut. — Tak narastek kuham lahko tudi v sopari. Kot priboljšek ga polijem s sledečo polivko. Sok ene pomaranče pomešam s pol kozarcem belega vina, dobro osladim, prilijem žlico vode in dobro prevrem. Prevre to vlijem po narastku. — C. K.

GOSPODARSKE VESTI

DENAR

g Ljubljanska borza. Na ljubljanski borzi ni bilo v zadnjem tednu mnogo prometa v devizah. V zasebnem klingeru je radi pomanjkanja ponudb italijanska lira narasla; v drugih devizah ni znatnih sprememb. Tako so prodajali angleški funt po 241.70 Din, avstrijski šiling po 8.52 Din, špansko pezeto 5.85 Din, italijansko liro 3.06 Din, grške bone po 28 para. — Uradni tečajji so pa povprečno beležili: Angleški funt 216.04 Din, ameriški dolar 43.64 Din, holand-

ski goldinar 29.82 Din, nemška marka 17.63 Din, švicarski frank 14.28 Din, belgijski belga 7.38 Din, italijanska lira 3.57 Din, francoski frank 2.89 Din, češka krona 1.82 Din.

g Izreden padeč nemške marke. Po pariških vesteh je nemška marka močno razvrednotena. Največji padeč in sploh nestalost v svetovnem denarstvu izkazujeta sedaj dve valuti: kitajski dolar in nemška marka. Oficiijalna marka se trguje v Parizu v francoskih frankih, preračunjenih v našo valuto po 17.70 Din; toda vrednost vezanih

mark stalno pada. Tako beleži register-ska marka 8.40 Din, takozvana Kredit-sperrmarka 5.22 Din in Effektsperrmarka po 3.62 Din. Razvrednotenje teh treh vrst marke znaša 52, 70 in 80 odstotkov. Slično razvrednotenje je zabeleženo tudi v Londonu, kjer zaznamujejo odgovarjajoči tečajji padec za 53, 70 in 80.5 odstotka. Opozarjamo vse zainteresente na to stanje marke, da ne bodo oškodovani pri morebitni uporabi te valute.

CENE

g Mariborski prašičji sejem 31. okt. Kmetje so tega dne pripeljali 202 prašiča naprodaj in so jih prodajali po sledečih cenah: mlade prašiče 7—9 tednov stare po 60—80 Din enega, 3—4 mesece stare po 120—160 Din, 5—7 mesecev 220 do 260 Din, 8—10 mesecev 300—360 Din, 1 leto stare 480—580 Din; po teži so bili: 1 kg žive teže 4.50—5.50 Din, mrtve teže 7.50—10 Din. Kupčija je bila zelo slaba in je bilo prodanih le 45 repov.

g Žitni trg. Po močnem padcu cen na žitnem tržišču v minulem tednu je nastal zastoj in cene so se ustalile pri pšenici na 160—162 Din, pri koruzi na 86—87 Din za času primerno suho, na 95—96 Din za umetno sušeno in 105 za staro. Moka je ostala na isti višini, ker so njene zaloge v mlinih prav znatne. — Na žitni borzi v **Novem Sadu** so bile zabeležene naslednje cene: pšenica bačka 158—161 Din, postavljena na ladjo Tisa in Begej 165—167.50 Din, slavonska in sremska 160—162.50 Din, banatska 158—161 Din. Oves je neizpremenjen na 130—132.50 Din; moka bačka in sremska 240—250 Din; št. 2. 220—240 Din; št. 5 200—220 Din; št. 6 180—200 Din; št. 8 115—120 Din.

g Vinsko tržišče. Takoj ko je vinska trgatav opravljena, čaka vinogradnika druga skrb: kako bo svoj pridelek vnovčil. Pridelek je letos približno za eno tretjino večji od lanskega, ponekod več, drugod manj, kakovost pa boljša. Povprečna gradacija mošta je kazala 17—21% sladkorja, posebne vrste celo do 24%. Zato bo kakovost vina daleč prekosila lanski pridelek, ker bodo vina harmonična in podobna letniku 1930, torej pitna, ne premočna in ne prekisla z izrazitim bukejem. Kisline se je namreč ugotovilo povprečno 11 tisočink. — Promet z letošnjim moštom se je na Štajerskem sredi oktobra precej razvil

in se je samo na postaji Ormož natovarilo kakih 25 vagonov, ki so šli večinoma v Ljubljano in okolico. Ko je pa nastopilo slabo vreme, se je tudi kupčija ustavila. Je pa tudi sedaj mošt v popolnem vrenju, zato ni primeren za prevoz. Nakup bo zopet začel šele tedaj, ko bodo mošti pokipeli in se deloma očistili. Cene so sledeče: Mošte iz mešanih nasadov z 19—20% sladkorja so plačevali kupci po 3.25—3.75 Din liter, kvalitetno blago po 4—5 Din liter.

g Hmeljsko tržišče. Kupčije v hmelju so zadnji čas le bolj redke, ker so se kupci večinoma že založili s potrebnim blagom, ki ga sortirajo in odpošiljajo. Kupujejo se le manjše partije in sicer prvovrstno blago po 27—30 Din, drugovrstno 19—26, tretjevrstno 12—18 Din

RAZNO

g Vpliv pravilne molže na mlečnost krav. Ponovno se med živinorejci ponavlja vprašanje, kako bi dvignili mlečnost svojih krav, pa tudi kako bi zboljšali njih mleko. Na to vplivajo štiri dejavnosti: podedovanje, prehrana, oskrbovanje in način molže. In ravno molža je večkrat kriva, da mlečnost nazaduje vzlic temu, da so podani ostali trije činitelji. Imamo različne načine molže, vendar v živinorejsko naprednejših državah je danes še najbolj razširjena »algajska ročna molža«, pri kateri se najbolj oponaša sesanje teleta. Kjer je uveden ta način, tam nimajo več slabih molznic. Nadalje je omeniti, da prva dva litra izmolzenega mleka imata najmanj tošče. Čim dalje proti koncu, tim mastnejše je mleko. Zato je treba krave vedno do čistega izmolziti.

g Izvoz prešičev v Nemčijo iz Jugoslavije. V Nemčijo je prispelo več vagonov prešičev iz Jugoslavije, ki jih je Nemčija naročila po posredovanju gospodarskega predstavništva pri jugoslovanskem poslanstvu v Berlinu. To je bil prvi primer, da je Jugoslavija dobavila Nemčiji večjo količino prešičev. Nemci so s kakovostjo jugoslovanskega blaga zadovoljni.

g Svetovni pridelek sladkorja za l. 1935—36. Po cenitvi mednarod. združenja za sladkorno statistiko znaša svetovni pridelek sladkorja 4,234.890 ton za l. 1935-36. Od tega svetovnega sladkornega pridelka odpade na našo državo 74.200 ton sladkorja (1 tona = 10 meterskih stotov ali 1000 kg).

PRAVNI NASVETI

Potrdilo o tem, ali je kdo kmet. L. J. Tudi po novi uredbi o zaščiti kmeta izdajajo občinska oblastva potrdila o tem, ali je kdo kmet. Vendar sedaj sodišče ni več vezano na tako potrdilo, kakor je bilo to prej, ko je moralo vsakega, tudi trgoveca ali tovarnarja zaščititi pred upniki, samo da se je izkazal z občinskim potrdilom, da je kmet. Sedaj sodišče od občine izdano potrdilo lahko preizkusi in ga razveljavi, če spozna, da ne ustreza stvarnemu stanju.

Amnestija. S. J. Vprašate, če so z amnestijo, ki je bila proglašena januarja meseca t. l., bile oproščene vse kazni iz celega leta 1934. — Z navedeno amnestijo so bile brezpogojno oproščene vse kazni v trajanju do 3 mesecev, pogojno pa vse kazni v trajanju do 6 mesecev, ki so bile izrečene do 1. januarja 1935, vkolikor s sodbo ni bila izrečena izguba častnih pravic, oziroma v kolikor niso bile izrečene sodbe radi kaznivih dejanj po zakonu o zaščiti države ali radi razžaljenja Veličanstva kralja. Če je bila sodba radi težke telesne poškodbe izrečena že leta 1933, radi boleznj pa kazen zopora v trajanju od 3 mesecev še ni bila izdržana, imate pravico, da zahtevate od sodišča odločbo, da vam je kazen oproščena.

Iziranje posojila. R. R. J. Ž. Leta 1932 ste posodili čevljarškemu obrtniku, ki je živel na posestvu brata svoje žene znesek 7500 Din. S tem denarjem si je kupil šivalni stroj in čevljarške potrebščine in odšel v Staro Srbijo. Obvezal se je denar obrestovati in ga vrniti najkasneje tekom enega leta. Po preteku časa ste ga opomnili na plačilo obresti in vrnitev posojila. Odgovoril je, da njemu dolguje v starem domačem kraju brat njegove žene ravno toliko, kot on vam, in da zahtevajte plačilo dolga od njegovega dolžnika. Opomnili ste tega dolžnika na plačilo, a ta pravi, da vašemu dolžniku nič ne dolguje. Ker bo kmalu preteklo 3 leta, odkar ste dali posojilo, vprašate, kako bi prišli do svojega denarja. — Če vam zlepa ne vrne, ga morate pač prisiliti s tožbo. Če imate ubožno spričevalo, lahko tožbo daste na zapisnik pri domačem sodišču, ki bo tožbo poslalo v Staro Srbijo na mesto, kjer vaš dolžnik sedaj stanuje. Če pa nimate ubožnega spričevala, boste pač zadevo morali dati odvetniku, da vam vse potrebno uredi. Sele ko boste imeli pravomočno sodbo, boste mogli sodnijskim potom zarubiti morebitne terjatve, ki jih

ima vaš dolžnik v domačem kraju. Vaše posojilo lahko vtožite tekom 30 let, le obresti zastarajo tekom treh let, tako da obresti lahko iztožite le za zadnja tri leta.

Prekasno odmerjena meja. S. i K. Pred vojno ste kupili neki svet, a na koncu njive niste videli, koliko je še vašega sveta, pa sta tedaj s sosedom postavila mejnike ob njivi in se domenila, češ, ko pride zemljemerec, da bo mejo odmeril. Sosed je v vojni padel. Začasno postavljeno mejo ste vi spoštovali. Sosedov sin je prevzel domačijo in je sedaj prodal del sveta, ki meji na vašo njivo. Ko je sedaj zemljemerec odmeril kupcu prodani svet, ste prišli zraven in je zemljemerec ugotovil, da je mapna meja šla dalj v sosedov svet. Sedaj ste zahtevali, da se meja odmeri po mapi, a sosed, oziroma novi kupec, nista hotela na to pristati. Vprašate, če je res za vas izgubljen ta svet. — Pred vojno, takoj ko ste kupili svet, bi lahko zahtevali ureditev meje. Ker sta s sosedom sporazumno postavila mejnike in te mejnike ves čas tudi kot take priznali, ne morete sedaj trditi, da je meja sporna ali nedoločena. Vi imate pravico, da zahtevate od sodišča ureditev meje, ampak po vsem tem, kakor ste vi to opisali, izgleda, da bi sodišče potrdilo dejansko mejo zadnjih 25 let in vam nikakor ne bo prisodilo sveta do mapne meje.

Podpore ob nezgodi zavarovanega delavca. L. R. Za nezgodo, ki je združena s telesno poškodbo, pripada zavarovancu: 1. brezplačna zdravniška pomoč, zdravlila in pomožne priprave za zdravljenje; 2. hranarina do konca zdravljenja, najdalje pa do konca desetih tednov po poškodbi; 3. renta, dokler traja nesposobnost za delo ali zmanjšek nesposobnosti za delo izja 11. tedna, ali če prej prestane hranarina, od časa ko se ustavi. Iz tega vidite, da stalne hranarine ne morete prejemati, pač pa rento, ako imate pogoje za njo. Sicer pa je stvar v teku pri Okrožnem uradu za zavarovanje delavcev. Če niste z odločkom tega urada zadovoljni, se pa pritožite.

Oškodovana hiša vsled gradnje mostu. C. M. Preko potoka so zgradili nov most. Tik pred mostom stoji vaša hiša. Višina mostu je sedaj precej višja, vsled česar se mora cesta ob vaši hiši dvigniti. S tem pa bo hiša zelo oškodovana, ker bo preprečen vsak odtok vode. Vprašate, če bi mogli dobiti odškodnino za stroške, ki bi jih imeli, če bi hišo dvignili. — O odškodnini bi se sicer dalo razpravljati zlasti, če so cesto mimo vaše hiše napravili že potem, ko je bila hiša zgrajena. Toda pravda bi bila zelo negotova, če vaša hiša ne odgovarja odnosno ni odgovarjala stavbnim predpisom. Po teh pa ni bilo dovoljeno hiš postavljati tik ob cesti. V vsakem slučaju pa mislite na pravila, da imajo splošne, javne koristi prednosti pred zasebnimi.